

Promlčení

Z ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. plynoucí nemožnost společnosti vznést námitku promlčení neznamená, že by ručitele za pohledávku společnosti, proti němuž nebylo zahájeno před uplynutím desetileté promlčecí doby soudní nebo rozhodčí řízení, stíhal tíž zákaz namítnout promlčení jako společnost (hlavního dlužníka).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 884/2011, ze dne 25.4.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně České republiky – Ministerstva financí, se sídlem v P., proti JUDr. T. P., jako insolvenčnímu správci dlužníka P.s.b.d., zastoupenému Mgr. K.V., advokátem, se sídlem v P., o určení pravosti pohledávky, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 196 Cm 100/2009, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. října 2010, č. j. 10 Cmo 123/2010-75, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. října 2010, č. j. 10 Cmo 123/2010-75, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 21. října 2010, č. j. 10 Cmo 123/2010-75, k odvolání žalovaného potvrdil rozsudek ze dne 3. května 2010, č. j. 196 Cm 100/2009-49, jímž Městský soud v Praze určil, že popřená podmíněně přihlášená pohledávka žalobkyně ve výši 25,487.311,89 Kč, vedená pod č. 193 A, v insolvenčním řízení dlužníka Pražského stavebního bytového družstva, sp. zn. MSPH 96 INS 714/2009, se považuje za pravou.

Soudy nižších stupňů vyšly z toho, že:

- 1) K.b., a. s. (dále jen „banka“) a společnost N. s. r. o. (dále jen „společnost“) uzavřely 27. února 1995 smlouvu o úvěru č. 412403, ve znění dodatku (dále jen „smlouva o úvěru“), na základě které banka společnosti poskytla úvěr ve výši 14,000.000,- Kč;
- 2) Dlužník prohlášením ze dne 16. února 1995 převzal ručení za závazek společnosti ze smlouvy o úvěru;
- 3) Společnost dne 1. června 1998 uznala svůj závazek vůči bance ze smlouvy o úvěru;
- 4) Smlouvou ze dne 25. března 2000 banka postoupila pohledávku ze smlouvy o úvěru K., s. r. o., smlouvou ze dne 15. prosince 2005 K., s. r. o. tuto pohledávku postoupila České konsolidační agentuře, která ke dni 31. prosince 2007 zanikla bez likvidace a jejímž právním zástupcem je stát, zastoupený Ministerstvem financí;
- 5) Usnesením ze dne 17. dubna 2009, č. j. MSPH 96 INS 714/2009-A-256, Městský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) zjistil úpadek dlužníka, rozhodl o způsobu řešení úpadku konkursem a insolvenčním správcem ustavil žalovaného;
- 6) Dne 13. května 2009 přihlásil žalobce „označený jako Ministerstvo financí ČR“ u insolvenčního soudu pohledávku za dlužníkem z titulu ručení ve výši 25,487.311,89 Kč, přičemž žalovaný

pohledávku popřel co do pravosti z důvodu promlčení;

7) Městský soud v Praze usnesením ze dne 27. února 2001, č. j. 59 K 110/2000-38, prohlásil konkurs na majetek společnosti a správcem konkursní podstaty ustavil M. S.;

8) Právní předchůdkyně žalobkyně (K., s. r. o.) přihlásila pohledávku ze smlouvy o úvěru v konkursu vedeném na majetek společnosti, přičemž správce konkursní podstaty pohledávku dodatečně uznal a konkursní soud usnesením ze dne 15. října 2004, č. j. 59 K 110/2000-169, rozhodl, že přihlášená pohledávka se pokládá za zjištěnou, jako pohledávka druhé třídy s právem na oddělené uspokojení k nemovitostem ve vlastnictví třetí osoby.

Odvolací soud - odkazuje na ustanovení § 303, § 310, § 391 odst. 1, § 397, § 407 odst. 1 a § 408 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) - přitakal soudu prvního stupně v závěru, že k promlčení pohledávky žalobkyně za dlužníkem nedošlo.

Přitom zdůraznil, že čtyřletá promlčecí doba pohledávky žalobkyně vůči společnosti ze smlouvy o úvěru začala běžet dnem následujícím po splatnosti jednotlivých splátek (počínaje dnem 1. července 1995 a konče dnem 28. února 1998), přičemž „dnem uznání závazku (tj. dne 1. června 1998) začala běžet nová čtyřletá promlčecí doba, která přestala běžet dnem, kdy žalobkyně přihlásila pohledávku do konkursního řízení vedeného na majetek společnosti (tj. dne 23. března 2001)“.

Jakkoli není pochyb o tom, že desetiletá objektivní promlčecí doba pohledávky žalobkyně vůči společnosti ze smlouvy o úvěru již uplynula, s ohledem na to, že „k tomu došlo“ až v průběhu konkursního řízení vedeného na majetek společnosti, společnost námitku promlčení uplatnit nemůže.

Současně formuloval obecný závěr, podle něhož závazek ručitele podle ustanovení § 303 obch. zák. je ve vztahu k závazku hlavního dlužníka závazkem akcesorickým a právo věřitele se vůči ručiteli nepromlčí před promlčením práva vůči hlavnímu dlužníku. Jinými slovy, nedojde-li k promlčení závazku hlavního dlužníka, nemůže ručitel úspěšně namítnout promlčení práva z ručitelského závazku, i kdyby toto již bylo promlčeno.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), spatřuje jeho zásadní právní význam ve výkladu ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. ve spojení s ustanovením § 310 obch. zák., a to při řešení otázky, zda je ručitel oprávněn vznést vůči věřiteli námitku promlčení, když tuto námitku v důsledku ustanovení § 408 odst. 1 věty druhé obch. zák. nemůže vznést dlužník, to vše za situace, kdy promlčecí doba již uplynula jak vůči dlužníku, tak vůči ručiteli. Namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolatel zdůrazňuje, že pohledávka žalobce vůči společnosti ze smlouvy o úvěru i pohledávka žalobce vůči dlužníku z titulu ručení byly v celém rozsahu promlčeny ke dni 28. února 2008, tj. prvního dne následujícího po uplynutí deseti let od konečné splatnosti úvěru; přitom žalobkyně „uplatnila svůj nárok vůči žalovanému až 13. května 2009“.

Podle dovolatele soudy obou stupňů „nedůsledně nerozlišily“, že ustanovení § 310 obch. zák. řeší pouze běh promlčecí doby, která v daném případě již uplynula, nikoli však oprávnění uplatnit námitku promlčení ve smyslu ustanovení § 408 obch. zák. Zmíněné ustanovení totiž zakazuje uplatnit námitku promlčení pouze společnosti (tj. dlužníku ze smlouvy o úvěru), nikoli však ručiteli, neboť proti ručiteli nebylo před uplynutím desetileté lhůty zahájeno žádné soudní ani jiné řízení. Současně na ručitele nedopadá ustanovení § 310 obch. zák., neboť pohledávka žalobkyně ze smlouvy o úvěru je promlčena.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a v této souvislosti poukazuje na závěry formulované v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2006, sp. zn. 29 Odo 1453/2005 (jde o rozhodnutí uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník 2007, pod číslem 41).

Dovolání žalovaného shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., jde-li o výklad ustanovení § 408 obch. zák.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. prosince 2012 a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měl dovolatel právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jím podaného dovolání.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 303 obch. zák., kdo věřiteli písemně prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní určitý závazek, stává se dlužníkovým ručitelem.

Podle ustanovení § 310 obch. zák. právo věřitele vůči ručiteli se nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi.

Podle ustanovení § 397 obch. zák. nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.

Podle ustanovení § 402 obch. zák. promlčecí doba přestává běžet, když věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní jakýkoli právní úkon, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení.

Podle ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. bez ohledu na jiná ustanovení tohoto zákona skončí promlčecí doba nejpozději po uplynutí deseti let ode dne, kdy počala poprvé běžet. Námitku promlčení však nelze uplatnit v soudním nebo v rozhodčím řízení, jež bylo zahájeno před uplynutím této lhůty.

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že již v žalobkyní odkazovaném rozsudku sp. zn. 29 Odo 1453/2005, formuloval závěr, podle něhož právním úkonem, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení, kterým se ve smyslu ustanovení § 402 obch. zák. staví běh promlčecí doby, je podle § 20 odst. 8 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání i přihláška věřitelovy pohledávky v konkursu vedeném na majetek dlužníka (v poměrech projednávané věci společnosti).

K povaze ručitelského závazku podle ustanovení § 303 obch. zák. se pak Nejvyšší soud vyslovil v rozsudku ze dne 9. června 2005, sp. zn. 29 Odo 563/2003, uveřejněném pod číslem 18/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Přitom uzavřel, že ručení je subsidiární a akcesorický právní vztah mezi ručitelem (tj. osobou odlišnou od dlužníka) a věřitelem, který slouží k zajištění věřitelovy pohledávky z hlavního právního vztahu (mezi věřitelem a dlužníkem) a jehož obsahem je závazek ručitele uspokojit konkrétní (ručením zajištěnou) pohledávku věřitele, jestliže ji neuspokojí dlužník. Slouží tedy k zajištění věřitelovy pohledávky. Pro občanskoprávní vztahy to plyne především z

ustanovení § 546 věty druhé zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, podle kterého ručení vzniká písemným prohlášením, jímž ručitel bere na sebe vůči věřiteli povinnost, že pohledávku uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník; v obchodněprávních vztazích pak lze uvedené dokumentovat např. textem ustanovení § 305 obch. zák., jež určuje, že věřitel je povinen bez zbytečného odkladu sdělit ručiteli na požádání výši své „zajištěné pohledávky“.

Jedním z projevů akcesorické povahy ručitelského závazku (týkající se promlčení) pak je pravidlo obsažené v ustanovení § 310 obch. zák., podle něhož se právo věřitele vůči ručiteli nepromlčí před promlčením práva vůči dlužníkovi (§ 310 obch. zák.).

Závěr odvolacího soudu, podle něhož „k promlčení pohledávky žalobkyně vůči ručiteli nedošlo“, jelikož není promlčena pohledávka žalobkyně za (hlavním) dlužníkem (společností), odůvodněný akcesorickou povahou ručitelského závazku, ovšem Nejvyšší soud nesdílí.

Odvolací soud totiž na straně jedné vyšel z toho, že „desetiletá objektivní promlčecí doba pohledávek žalobkyně za společností již uplynula“ a na straně druhé dovedl, že tato pohledávka promlčena není. Přitom nedocenil, že ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. stanoví (jen) maximální délku promlčecí doby (deset let ode dne, kdy počala poprvé běžet), a to aniž by s tím, že před jejím uplynutím byla pohledávka uplatněna v soudním nebo rozhodčím řízení, spojoval jakékoli následky pro její běh, a pro případ, že řízení ohledně takové pohledávky bylo zahájeno před uplynutím této lhůty, „zakazuje“ v tomto řízení uplatnit námitku promlčení. Jinými slovy, v posledně uvedeném případě nejde o to, že by promlčecí doba neuplynula a pohledávka nebyla promlčena, nýbrž o to, že je zde zákonný zákaz v takto zahájeném řízení vznést námitku promlčení.

V poměrech projednávané věci tak není pochyb o tom, že vzhledem k uplynutí desetileté promlčecí doby je pohledávka žalobkyně za společností ze smlouvy o úvěru promlčena, nicméně v konkursním řízení vedeném na majetek společnosti nelze uplatnit námitku promlčení. Z ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. plynoucí nemožnost společnosti vznést námitku promlčení ovšem neznamená, že by ručitele za pohledávku společnosti, proti němuž nebylo zahájeno před uplynutím desetileté promlčecí doby soudní nebo rozhodčí řízení, stíhal týž zákaz namítnout promlčení jako společnost (hlavního dlužníka).

Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, není správné a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem a odst. 3 věta první o. s. ř.).

V další fázi řízení bude úkolem odvolacího soudu opětovně posoudit, zda je pohledávka žalobkyně za dlužníkem z titulu ručení vskutku promlčena.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)

- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)